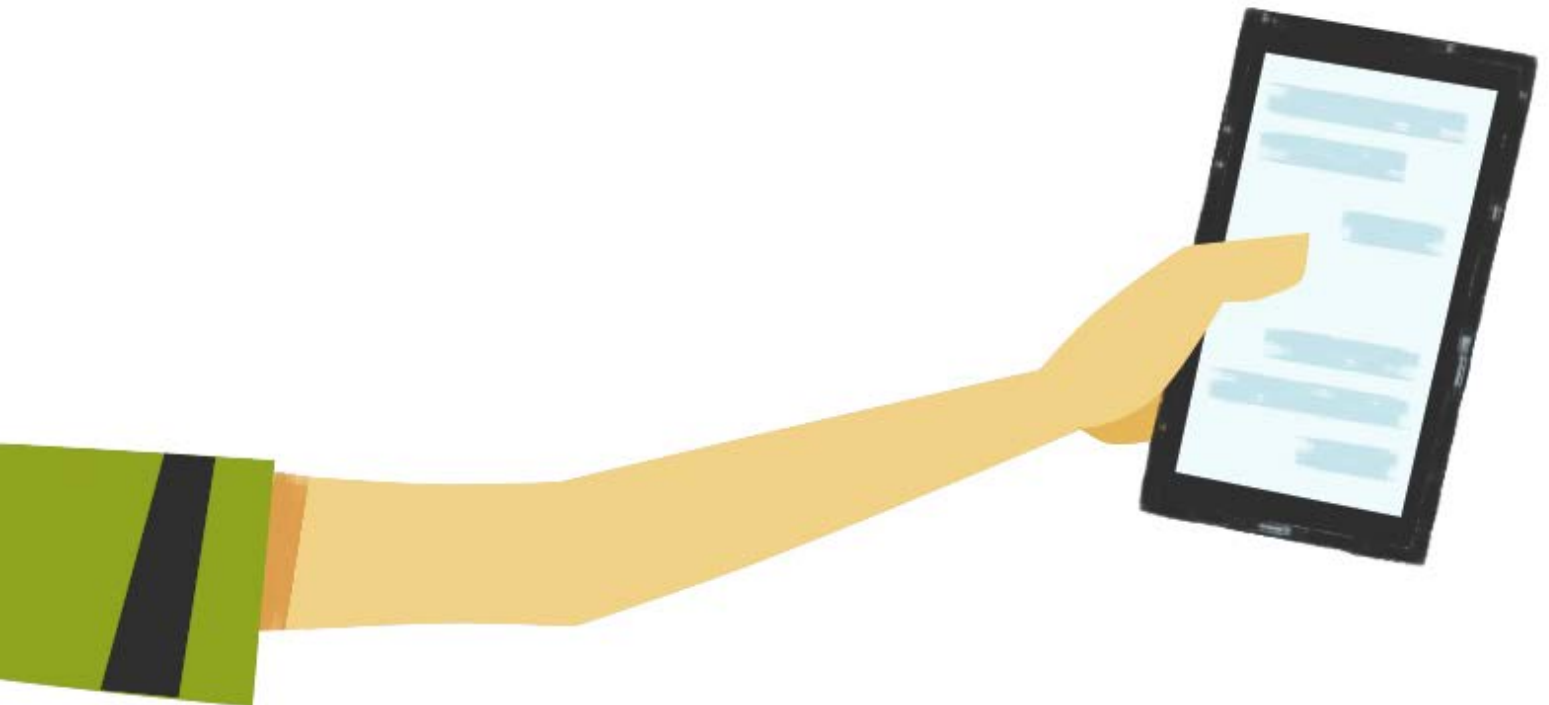

Dětské exekuce:

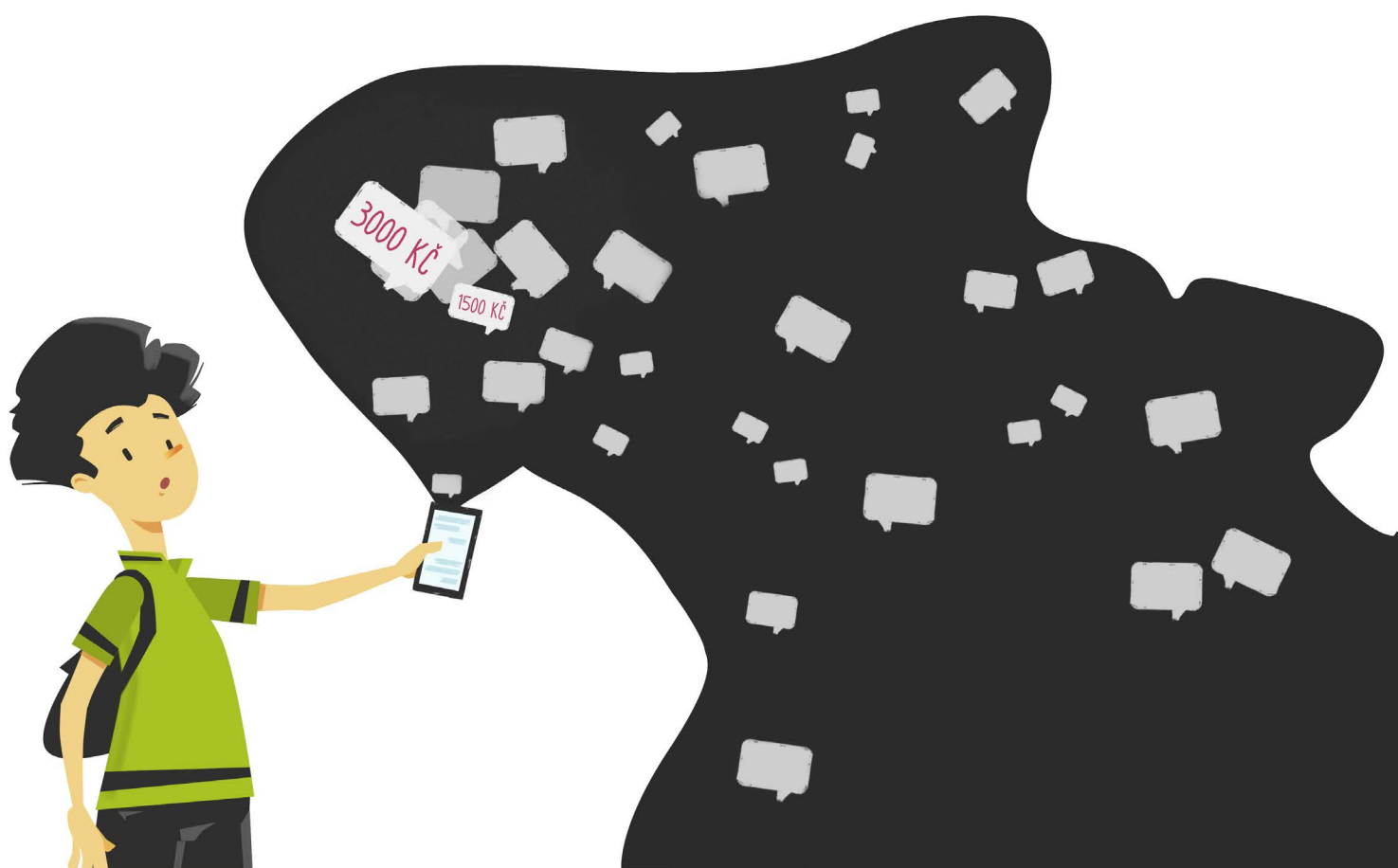
Postup při zastavování dětských exekucí vzniklých před účinností novely 192/2021 Sb.

Výstup z projektu Za děti bez dluhů

**Měníme společnost.
S odvahou.**

Materiál Dětské exekuce: Postup při zastavování dětských exekucí vzniklých před účinností novely 192/2021 Sb. je součástí projektu Za děti bez dluhů, který realizuje TADY A TEĎ, o. p. s. od 1. 4. 2020 do 31. 3. 2022 spolu s partnerskou organizací Člověk v tísni, o. p. s. Projekt podpořila Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací. Program je financován z Fondů EHP a Norska.

Měníme společnost.
S odvahou.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

| Nadace OSF

VDV
VZDĚLÁVACÍ A
ODBOŘOVACÍ ÚSTAV
PRO DĚTI A MLÁDEŽ

SKAUTSKÝ
INSTITUT

Úvod

Postup při zastavování dětských dluhů (dále jen "Postup") vznikl v rámci projektu Za děti bez dluhů, který je podpořený nadací OSF, a to díky programu Active Citizens Fund financovaného z Fondů EHP a Norska. Cílem projektu bylo zastavovat nemravné exekuční tituly vydané na děti v Plzeňském kraji. Z dané praxe a aplikovaných postupů vznikl tento dokument.

"Postup" referuje k dluhům nepodléhajícím novele 192/2021 Sb., která je účinná ode dne 1. 7. 2021. Jedná se tedy o situaci, kdy původně dětský dlužník nabytí svéprávnosti před dnem nabytí účinnosti novely. Dluhy vzniklé nezletilým po účinnosti novely a související otázky přibližuje příručka partnerské organizace Člověk v tísni a dohledatelná je například pod odkazem níže.

https://www.clovekv tisni.cz/media/publications/1714/file/detsk--dluhy_final_jednostr.pdf

Postup je strukturován do 5 bodů, bod 6 poté tvoří opory v podobě judikatury a argumentace Ústavního soudu.

1. Obrátí se na Vás nezletilý klient s obavou, že má dluhy z dětství, které mu pravděpodobně vznikly před 15. rokem

Jak zjistíte, zda má dluhy a v jaké stádiu vymáhání jsou?

1.1 Žádost o lustraci na příslušném soudu

Prvním krokem je podání Žádosti o lustraci. Podává se na okresní soud dle místa bydliště klienta (pokud se klient stěhoval, tak je nutné podat žádost na všechny soudy). Pozor, některé soudy vyžadují úředně ověřený podpis žádosti, nejlepší tedy je na příslušný soud před podáním žádosti zavolat. U dětí mladším 15 let žádá zákonný zástupce, nebo instituce, která má péči o dítě na starost.

Žádejte o výpis exekucí a nalézacích řízení na jméno a datum narození klienta (viz příloha č. 1). Jak poté lustraci poznáte? Lustrace přijde do schránky klienta v obálce označené modrým pruhem. Je tedy třeba mít označený zvonek a schránku. Další možností je domluva na osobním vyzvednutí na příslušném soudu.

Z lustrace zjistíte spisové značky (dále sp. zn.) všech řízení, v nichž jako žalovaný nebo povinný klient figuruje (viz příloha č. 2). Sp. zn. se týkají nalézacích řízení a/nebo exekučních řízení (návrh na výkon rozhodnutí x exekuce). Nejistíte tedy čísla jednacích exekutora, to ale nevadí, půjde to později ze spisu.

Pro další postup je důležitý další krok – nahlédnutí do spisu. Žádáme tedy soud o přípravu spisů na základě sp. zn. z lustrace – nalézacího i exekučního řízení. Do spisu nahlížíme na základě plné moci klienta (nebo jeho zákonného zástupce). Opět záleží na daném soudu, zda vyžaduje úředně ověřený podpis plné moci, nebo ne.

1.1.1 Krátký exkurz: pojmy nalézací řízení a exekuční řízení

Nalézací řízení

V nalézacím řízení mohou nastat 2 situace.

Situace A)

V nalézacím řízení vystupují žalobce a žalovaný → je zahájeno žalobou → následně nařízeno jednání → z něj vydán rozsudek → poté lze podat odvolání → výsledkem je rozhodnutí odvolacího soudu.

Situace B)

Opět žalobce a žalovaný → zahájeno návrhem na vydání platebního rozkazu → je vydán platební rozkaz (bez jednání) → lze proti němu podat odpor → pokud úspěšně, tak je platební rozkaz zrušen → rozsudek → poté viz Situace A)

Celé nalézací řízení končí v případě úspěchu žalobce vydáním platebního rozkazu (B), popř. rozsudku(A), který nabude právní moci a vykonatelnosti, čímž bude představovat tzv. exekuční titul. Exekuční titul je začátek exekuce. Je to titul, kterým disponuje věřitel a na základě kterého můžete požádat soud o to, aby nařídil exekuci. Exekučními tituly vedle platebního rozkazu a rozsudku, jež vydávají soudy, může být rozhodnutí správního orgánu, platební výměr správce místního poplatku apod.

Exekuční řízení

V exekučním řízení vystupují oprávněný a povinný – je zahájeno exekučním návrhem (nesplnil-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul) – následuje pověření exekutora – poté exekutor vydává exekuční příkazy – lze podat návrhy na zastavení a odklad exekuce.

Jak zjistit sp.zn. exekuce, kterou vede příslušný exekutor ?

Pokud z lustrace zjistíme, že okresní soud vůči klientovi eviduje exekuční řízení, většinou i z lustrace vyčteme, jaká exekuční kancelář spravuje naši exekuci.

Sp. zn. exekuce můžeme zjistit třemi způsoby:

- 1) Telefonátem do příslušné exekuční kanceláře;
- 2) Značku zjistíme z exekučního spisu řízení při nahlížení na soudu;
- 3) Necháme si udělat výpis z Centrální evidence exekucí (viz příloha č. 3).

Nahlížení do systému Centrální evidence exekucí ČR (dále jen CEE) je zpoplatněno za každé poskytnutí elektronického údaje z CEE částkou 60,- Kč. Na webu je možné se volně registrovat, jen pozor, při konkrétním vyhledávání a zjišťování detailních informací exekucí je prakticky „každé kliknutí“ zpoplatněno 60 korunami. Kliknutí na zobrazení detailu dokumentu (viz příloha č. 4) jsou tedy též zpoplatněna.

Výpis z CEE nabízí i Česká pošta, a to za cenu 50 Kč za stránku.

2. Zjistíte, že klient dluhy z dětství má. Z výše uvedených lustrací budete znát spisové značky řízení. Dalším krokem je zjistit podrobnosti o jednotlivých řízeních, a to prostřednictvím nahlédnutí do spisu.

Od momentu nahlédnutí do spisu začínají běžet lhůty k podání opravných prostředků, proto doporučujeme před nahlédnutím zjistit další podstatné informace o rodině. Doporučujeme proto podniknout tyto kroky.

2.1 Zjistěte poměry v rodině a poměry v době vzniku závazku

- Kdo měl dítě v péči dítě v době vzniku závazku?
- Kde dítě bydlelo?
- Rodinné okolnosti, anamnéza (rozvod, zanedbaná výchova a péče, kde všude se odrazilo, že rodina o dítě špatně pečovala).
- Zasahoval OSPOD, je možné zajistit zprávu z OSPOD? Nebo v domácnosti funguje nějaká jiná sociální služba, NNO apod.?
- Ideálně už nyní zajišťujeme vyjádření svědků (pěstoun, rodinný příslušník – popis špatné situace dítě v době vzniku závazku).
- Má dítě další závazky?

2.2 Zjistěte okolnosti v době zahájení soudního řízení

- Kdo měl dítě v péči v době zahájení soudního řízení? Kdo přebíral zásilky? Bylo doručováno oběma rodičům? Dítěti?
- Rozhodlo se rozsudkem, platebním rozkazem? Toto zjistíte v lustraci nebo po nahlížení do spisu.
- Pokuste se sestavit chronologii postupu závazku od jejího vzniku.

3. Nahlédnutí do spisu soudu – nalézacího i exekučního nahlédnutí do spisu.

Po zhodnocení situace požádáme o přípravu a nahlédnutí do obou spisů - nalézacího i exekučního - požádáme mailem/telefonicky okresní soud.

Spis nalézacího řízení poznáme dle označení C, Ro nebo EPR. Záleží, zda byl v nalézacím řízení vydán rozsudek nebo elektronický platební rozkaz. Např. 28 C 58/2020.

Spis exekučního řízení vedeného u soudu poznáme dle označení EXE. Např. 75EXE 1668/2011. U starších exekučních řízení můžeme najít namísto EXE zkratku Nc. Např. 75NC 5387/2009.

POZOR! Neplést spis exekučního řízení u okresního soudu se spisem exekučního řízení u exekutora. Každá exekutorská kancelář má svou **unikátní značku, např. 120 EX 8907/09** (číslo 120 označuje jednoho konkrétního soudního exekutora). Spisovou značku exekutora zjistíme až po nahlédnutí do spisu, z Centrální evidence exekucí nebo po kontaktování exekutorské kanceláře.

Za účelem nahlížení je třeba sepsat se zletilým klientem, popř. jeho zákonným zástupcem plnou moc. Některé soudy vyžadují úředně ověřenou plnou moc, lze dopředu zjistit telefonicky na příslušném okresním soudu.

Fotíme spisy kompletně – tj. všechno (je třeba zjistit, zda zákonní zástupci byli jakkoliv aktivní či nikoli a dále vše k doručování, včetně obálek, tedy i obálky doručování).

3.1 Nahlédnutí do nalézacího spisu

Nalézací spis se může nacházet na třech místech:

- A) Nalézací spis je u soudu. Sem spadají neuhrazené pokuty za jízdné, neuhrazené poplatky za knihovny, neuhrazený nájem, neuhrazené poplatky za poskytnuté zdravotní služby, regulační poplatky.
- B) Nalézací spis je u správce místního poplatku. Sem patří dluhy vůči obcím, v případě dětských dlužníků nejčastěji za svoz komunálního odpadu.
- C) Nalézací spis je u Českého telekomunikačního úřadu. Dluhy za neuhrazené služby telefonních operátorů.

3.2 Nahlédnutí do exekučního spisu

Spis vedený u soudu, v jehož rámci byl exekutor pověřen provedením exekuce.

4. Od momentu nahlédnutí do spisu běží lhůty u exekučního titulu, rozsudku či platebního rozkazu

4.1 Den doručení exekučního titulu

Hlídáme, kdy došlo k nahlédnutí do spisu nebo kdy se jinak dostal exekuční titul do dispozice dítěte (kdy mělo dítě možnost se s ním seznámit). Právě od tohoto okamžiku počítáme lhůty (dále jen „den doručení ET“).

Dále je potřeba rozlišit:

- zda exekuční titul je **platební rozkaz** či **rozsudek**
- kdy byl exekuční titul vydán, zda **do 31.12.2012** nebo **od 01.01.2013** (špatné situace děti v době vzniku závazku).
- u rozsudků je potřeba rozlišit, zda se jedná o **rozsudek v bagatelní věci** (nelze podat odvolání) či nikoliv.

4.1.1 Platební rozkaz – vydaný do 31.12.2012

Proti tomuto platebnímu rozkazu se podává odpor - lhůta na podání odporu je 15 dnů ode dne doručení ET.

Z důvodu opatrnosti (resp. různorodosti rozhodování soudů) podáváme paralelně ústavní stížnost ve lhůtě 2 měsíců ode dne doručení ET, pokud v té lhůtě nemáme ještě k dispozici informaci, jak soud naložil s podaným odporem; pokud máme informaci, že soud odpor akceptoval a platební rozkaz považuje za zrušený – ústavní stížnost se nepodává, pokud by soud opětovně platební rozkaz doručoval dítěti (sám by si posoudil, že mu bylo vadně doručováno), tak se podá opětovný odpor a dále se pokračuje v řízení.

Výše uvedený postup je volen z toho důvodu, že některé senáty zastávající právní názor, že nelze podat žalobu pro zmatečnost, protože podle § 234 odst. 2 o.s.ř. objektivní lhůta, která trvá 3 roky a běží od právní moci napadeného rozhodnutí, již uplynula (tam, kde však dojde k opětovnému doručení exekučního titulu soudem, toto neplatí).

4.1.2 Platební rozkaz – vydaný od 01.01.2013

Proti tomuto platebnímu rozkazu se též podává odpor - lhůta na podání odporu je také 15 dnů ode dne doručení ET.

Z důvodu opatrnosti (resp. různorodosti rozhodování soudů) podáváme paralelně ale žalobu pro zmatečnost ve lhůtě 3 měsíců ode dne doručení ET (uplatňuje se zmatečnostní důvod dle § 229 odst. 3 o.s.ř. ve znění po 01.01.2013), pokud v té lhůtě nemáme informaci, jak soud naložil s podaným odporem; pokud máme informaci, že soud odpor akceptoval a platební rozkaz považuje za zrušený – žaloba pro zmatečnost se nepodává, pokud by soud opětovně platební rozkaz doručoval dítěti (sám by si posoudil, že mu bylo vadně doručováno), tak se podá opětovný odpor a dále se pokračuje v řízení.

4.1.3 Rozsudek vydaný do 31.12.2012 v bagatelních věcech

Proti takovému rozsudku je nutné podat ústavní stížnost – lhůta činí 2 měsíce ode dne doručení ET.

Pokud tato lhůta propadla, doporučujeme zkusit podat žalobu pro zmatečnost ve lhůtě 3 měsíců ode dne doručení ET a uplatnit zmatečnostní důvod dle § 229 odst. 1 písm. c) o.s.ř. (tj. ve znění před novelou občanského soudního řádu č. 404/2012 Sb.) - např. Okresní soud v Plzni reaguje na podání odporů a žalob pro zmatečnost různorodě – opakovaně rozsudky na základě podaných žalob nově doručil a lhůtu pak počítal od nového doručení a tedy pak bylo možné podat žalobu znovu a tato pak byla podána ve lhůtě v souladu s ust. § 234 odst. 2 o.s.ř.

4.1.4 Rozsudek vydaný od 01.01.2013 v bagatelních věcech

V takovém případě je nutné podat na žalobu pro zmatečnost do 3 měsíců – uplatňuje se zmatečnostní důvod dle § 229 odst. 3 o.s.ř..

Je nutné upozornit, že např. Okresní soud v Plzni reaguje na podání žalob pro zmatečnost různorodě, opakovaně rozsudek na základě podané žaloby znovu doručil a lhůtu pak počítal od nového doručení a tedy je někdy nutné žalobu po opětovném doručení podat znovu.

4.1.5 Rozsudek vydaný v nebagatelních věcech

Je nutné využít řádného opravného prostředku a podat odvolání (jinak je postup obdobný jako výše).

5. Znovuotevření nalézacího řízení

5.1. Možné procesní postupy soudu

- A) Pokud soud akceptuje odpor proti platebnímu rozkazu jako včasný, platební rozkaz zruší a nařídí ve věci jednání.
→ Je nutné podat návrh na zastavení a odklad exekuce (Příloha č. 5, princip vzoru Návrhu na zastavení exekuce je aplikovatelný i pro další body níže).
- B) Pokud soud rozhodne o odvolání, může věc vrátit soudu prvního stupně, nebo sám ve věci rozhodne.
→ Je nutné podat návrh na zastavení a odklad exekuce.
- C) Pokud soud vyhoví žalobě o zrušení rozhodčího nálezu, ve věci se bude opětovně jednat a rozhodne se o odvolání, soud může věc vrátit soudu prvního stupně, nebo sám ve věci rozhodne.
→ Je nutné podat návrh na zastavení a odklad exekuce.
- D) Pokud Ústavní soud vyhoví ústavní stížnosti, zruší napadené rozhodnutí.

6. Judikatura a argumentace

6.1. Obecná argumentace k procesnímu hledisku, kde jako žalovaný figuruje dítě

Jako základní oporu pro argumentaci ve sporu, kde jako žalovaný figuruje dítě uvádíme nálezy Ústavního soudu České republiky a komentáře ústavních soudců.

Nález sp. zn. I. ÚS 3304/13, citace ústavní soudkyně Kateřiny Šimáčkové:

„Základní právo nezletilého žalovaného zaručené čl. 38 odst. 2 Listiny, ve spojení s čl. 3 odst. 1 a 2 Úmluvy o právech dítěte a čl. 32 odst. 1 větou druhou Listiny, vyžaduje, aby se soud před vydáním platebního rozkazu vůči takovému nezletilému žalovanému zabýval otázkou, zda u něj lze mít za splněné ústavněprávní podmínky pro vydání platebního rozkazu, tedy že žalovaný (třeba i prostřednictvím svého zástupce) má reálnou možnost domoci se projednání své věci v řádném řízení splňujícím všechny záruky práva na spravedlivý proces a že případné vzdání se takového projednání věci v řádném řízení je činěno vědomě a jednoznačně, při znalosti všech důsledků takového postupu. Platební rozkaz nelze vydat vůči nezletilému žalovanému, který nemá plnou procesní způsobilost a v řízení musí být zastoupen zákonným zástupcem či opatrovníkem, jestliže má soud jakékoli pochybnosti či nejistotu ohledně řádnosti a efektivnosti jeho zastoupení zákonným zástupcem; u takového nezletilého žalovaného totiž není zaručeno, že má reálnou možnost domoci se projednání věci v řádném nalézacím řízení a že případná pasivita jeho zákonného zástupce po vydání platebního rozkazu je projevem vědomého vzdání se práva žalovaného na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti učiněným při ochraně práv a v zájmu nezletilého žalovaného. Za takové situace, tj. při existenci jakýchkoli pochybností či nejistoty ohledně řádnosti a efektivnosti zastoupení nezletilého žalovaného zákonným zástupcem, je naopak před projednáním věci a vydáním rozhodnutí nutné zabývat se právě touto otázkou řádného zastoupení nezletilého dítěte a ony pochybnosti či nejistotu odstranit, případně zvážit, zda v daném případě není namístě ustanovit nezletilému účastníkovi opatrovníka podle § 29 odst. 1 o. s. ř., a to s ohledem na nejlepší zájem nezletilého zpravidla z řad advokátů

Nález sp. zn. III. ÚS 3055/16, citace ústavního soudce Vojtěcha Šimíčka:

„Skutečnost, že v řízení před obecnými soudy, jehož účastníkem je nezletilý, je jednáno s jeho rodičem jako zákonným zástupcem, pak dle Ústavního soudu nevyklučuje vznik situace, kdy na takovéto zastoupení nebude možné z hlediska zájmu nezletilého nahlížet jako na řádné. Bude tomu tak zejména tehdy, zastupuje-li zákonný zástupce nezletilého pouze formálně, fakticky však se soudem nijak nekomunikuje a ani nepřebírá zaslané písemnosti na žádné známé adrese. V takovémto případě je povinností obecného soudu vždy zvážit, zda nejsou splněny podmínky pro ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 1 o. s. ř., a to přímo nezletilému. Za situace, kdy rodič své dítě v řízení nikterak nehájí a neučiní jediný úkon, resp. ho ani učinit nemůže, neboť mu žádná písemnost soudu fakticky doručena není a nebyla, nemůže být v řízení pokračováno bez toho, aby byl dítěti ustanoven opatrovník ve smyslu § 29 odst. 1 o. s. ř. Neustanoví-li soud dítěti opatrovníka, znemožní mu tím v soudním řízení jakkoliv jednat a poruší tak jeho právo plynoucí z čl. 38 odst. 2 Listiny, tedy právo, aby věc II. ÚS 3134/19 5 byla projednána v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.“

6.2 Argumentace ve věci - jízdné a přírážky k jízdě

V nálezu sp. zn. I. ÚS 1775/14 Ústavní soud zdůraznil, že obecné soudy jsou v každé konkrétní věci povinny posoudit, zda je u nezletilého dítěte dána způsobilost k uzavření smlouvy o přepravě osob, včetně všech jejích ujednání a důsledků vyplývajících z jejího porušení. I pokud dospějí k závěru, že nezletilé dítě bylo způsobilé uzavřít smlouvu o přepravě osob, musí se zabývat tím, zda takové dítě zavinilo porušení povinnosti zaplatit stanovené jízdné a zda si mohlo být vědomo následků spojených s jeho nezaplacením, tedy povinnosti zaplatit přírážku k jízdě či hradit náklady řízení o zaplacení této částky. Obecné soudy též musí při svém rozhodování chránit zájem dítěte, aby do dospělosti nevstupovalo se závazky, jež pro něj mohou mít rdousící efekt (viz nálezu sp. zn. I. ÚS 1775/14, citovaný výše, body 25 a 33).

Ústavní soud ČR v nálezu sp.zn. I. ÚS 1775/14 ze dne 15. února 2017 konstatoval, že „...Je proto na obecných soudech, aby v každé konkrétní věci posoudily, zda je u nezletilého dána způsobilost k uzavření smlouvy o přepravě osob, včetně všech jejích ujednání a důsledků vyplývajících z jejího porušení. U hromadných dopravních prostředků je smlouva o přepravě uzavírána konkludentním jednáním, tj. nástupem do dopravního prostředku, přičemž k jejímu uzavření dojde i v případě, kdy do dopravního prostředku nastoupí osoba, která má v úmyslu jej použít k přepravě, aniž by zaplatila stanovené jízdné. Pokud jde o práva a povinnosti cestujícího vyplývající z uzavřené přepravní smlouvy, ustanovení § 760 dřívějšího občanského zákoníku výslovně zmiňovalo pouze právo cestujícího, aby ho dopravce řádně a včas přepravil do místa určení, a tomu odpovídající povinnost cestujícího zaplatit stanovené jízdné. Ostatní obsah smlouvy, tedy řada vzájemných práv a povinností jejích účastníků, se řídí přepravními řády, které jsou nedílnou součástí takové smlouvy. Pro případ nesplnění povinnosti zaplatit cenu přepravy stanoví přepravní řády cestujícímu povinnost zaplatit zvláštní peněžitou sankci (tzv. „přírážku k jízdě“) s povahou penále, tj. pokutu stanovenou pro porušení smluvní povinnosti právním předpisem ve smyslu § 544 odst. 3 dřívějšího občanského zákoníku...“ Dále konstatoval: „...To, jakým způsobem rodiče o nezletilé dítě pečují a jak plní své rodičovské povinnosti, však může ovlivnit výrok soudu o uplatněném nároku na zaplacení smluvní pokuty. Pokud by totiž soudy zjistily, že k jízdám na černo docházelo v důsledku zanedbávání vyživovací povinnosti ze strany rodičů, a nikoliv vinou dítěte, je namístě, aby – pokud k porušení přepravní smlouvy došlo před 1. 1. 2014 – aplikovaly § 545 odst. 3 dřívějšího občanského zákoníku, podle kterého není dlužník povinen smluvní pokutu zaplatit, jestliže porušení povinnosti nezavinil (srov. výše citovaný nálezu sp. zn. I. ÚS 1041/14, bod 35). Toto ustanovení tak otvírá obecným soudům prostor ke zkoumání, zda nezletilý cestující zavinil porušení přepravní povinnosti, tj. povinnosti mít platnou jízdenku. Ústavnímu soudu je z jeho úřední činnosti znám kupř. rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 2. 4. 2013 č. j. 35 EC 3868/2010-98, ve kterém soud vyšel ze zjištění, že matka, již byla žalovaná nezletilá svěřena do péče, jí dlouhodobě nedávala žádné peníze, ani jí jinak neobstarala jízdenku MHD, ačkoliv musela nezletilá dojíždět za školními povinnostmi. Na základě toho dospěl soud k závěru, že nezletilá porušení povinnosti nezavinila, protože k porušení přepravních povinností docházelo v důsledku zanedbávání rodičovských povinností ze strany matky, a že tedy není povinna přírážku k jízdě platit. I kdyby jí však tato povinnost vznikla, soud uvedl, že by nemohl žalobě vyhovět, neboť ve výše popsaných skutečnostech spatřoval důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 3 dřívějšího občanského zákoníku pro odepření výkonu žalobcovy práva. Podobně rozhodl Okresní soud Plzeň-město v rozsudku ze dne 1. 10. 2015 č. j. 28 C 127/2012-97 (viz citované usnesení sp. zn. III. ÚS 3708/15), ve kterém s ohledem na nevyhovující výchovné prostředí seznal, že nezletilý nebyl povinen smluvní pokutu zaplatit, neboť porušení povinnosti nezavinil...“

Ústavní soud je toho názoru, že v projednávané věci bylo úkolem soudů zohlednit vázanost dítěte (stěžovatelky) jednotlivými ujednáními smlouvy o přepravě, míru jeho zavinění při porušení této smlouvy a chránit zájem dítěte, aby do dospělosti nevstupovalo se závazky, jimž nemůže dostát. To může vést i k závěru, že řídicí zájem dítěte bude nejlépe ochráněn tak, že se uplatní spoluodpovědnost jeho rodičů za dluhy vzniklé z jízd načerno... I pokud obecné soudy dospějí k závěru, že nezletilé dítě bylo způsobilé uzavřít smlouvu o přepravě osob, musí se zabývat tím, zda takové dítě zavinilo porušení povinnosti zaplatit stanovené jízdné a zda si mohlo být vědomo důsledků spojených s jeho nezaplacením, tedy povinnosti zaplatit přírážku k jízdnému či hradit náklady řízení o zaplacení této částky. Obecné soudy též musí při svém rozhodování chránit zájem dítěte, aby do dospělosti nevstupovalo se závazky, jež mohou mít rdousící efekt."

„Vzhledem k tomu, že matka žalované nedávala na jízdné v předmětné době žalované peníze a vzhledem k tomu, že žalovaná denně musela cestovat ze školy a do školy, nezbylo jí, než cestovat bez jízdniho dokladu. Placení jízdného nezletilému, který studuje a má omezené možnosti výdělků, je součástí vyživovací povinnosti rodiče vůči dítěti. Neplněním výživného matka žalované tak porušovala rodičovskou odpovědnost. Za této situace má žalovaná za to, že nejenže porušení povinnosti nezavinila, tj. že nelze žalobkyni přiznat přírážku k jízdnému jakožto smluvní pokutu, ale má zato, že žalobci nelze přiznat ani jízdné, neboť jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 3 dřívějšího občanského zákoníku. Žalovaná v této souvislosti poukazuje na skutečnost, že v jejím případě došlo k tomu, že předmětné závazky měly v konkrétním případě tzv. rdousící efekt. Žalovaná dále poukazuje i na širší souvislosti projednávané věci. Žalobkyně dlouhodobě vymáhala pohledávky po tzv. dětských dlužnících a participovala a profitovala ze systému, kdy v řízeních často nebylo řádně doručováno nezletilým dlužníkům, nezletilí dlužníci nebyli řádně zastoupeni a byla jim bez dalšího přiznána i úhrada přírážky k jízdnému navzdory časté absenci deliktní způsobilosti. Žalobkyně si této skutečnosti byla dlouho dobu vědoma a v předmětných řízeních, v nichž bylo na shora uvedené poukazováno, se velmi aktivně bránila.“

6.3 Argumentace ve věci - místní poplatky za komunální odpad

V minulosti právní úprava regulující oblast místních poplatků tj. zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích (dále jen „zákon o místních poplatcích“) zapříčinila vznik dětských závazků vůči obcím za neplacení služby svozu komunálního odpadu. Hrazení bylo rozpočítáno mezi jednotlivé členy domácnosti a pokud zákonný zástupce povinnost neplnil, obec přičítala dlužnou částku rovnoměrně a jmenně všem členům domácnosti. Klíčový je pro danou situaci nálezný sp.zn. Pl. ÚS 9/15 ze dne 8. srpna 2017 - právní vztahy vzniklé do 30. června 2012.

„Ustanovení § 10b odst. 1 písm. a) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění účinném do 30. června 2012, bylo v rozsahu, v němž ukládalo povinnosti nezletilým poplatníkům, v rozporu s čl. 32 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4, čl. 3 odst. 1, a s čl. 11 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.“ V tomto nálezu Ústavní soud dále uvádí: „Ústavní soud proto dospěl k závěru, že uložení daňové či poplatkové povinnosti nezletilým poplatníkům, kteří ji fakticky nemohou splnit (a v právní rovině to od nich nelze spravedlivě očekávat), má vůči těmto poplatníkům rdousivý účinek. Tento účinek se nepochybně projeví jen u části nezletilých poplatníků.....S ohledem na čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou orgány veřejné moci povinny promítnout důsledky shledané protiústavnosti do své rozhodovací praxe, tedy při řešení konkrétních případů zohlednit výše uvedené derogační důvody (srov. důvody nálezu

sp. zn. I. ÚS 3599/15 ze dne 3. 2. 2016) a neaplikovat § 10b odst. 1 písm. a) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění účinném do 30. června 2012, v rozsahu, v němž ukládal povinnosti nezletilým poplatníkům.“

Ústavní soud ČR se svým citovaným nálezu sice výslovně vyjadřoval pouze k napadené právní úpravě (tj. k právní pravě účinné do 30.06.2012), nicméně závěry Ústavního soudu ČR uvedené v citovaném nálezu vztahující se k zatížení nezletilých poplatkovou povinností jsou však obsahově zcela jednoznačně použitelné i na právní úpravu účinnou od 01.07.2012 (pokud došlo k uložení poplatkové povinnosti nezletilému). Rozhodné je, že se jedná o poplatky, které byly nezletilým vyměřeny v době nezletilosti a nebyly jejichmi zákonnými zástupci bez jejich vědomí uhrazeny, přičemž jim byly vyměřeny v době, kdy nebyli a ani nemohli být výdělečně činní a neměli možnost svou poplatkovou povinnost jakkoliv ovlivnit. S ohledem na výše uvedené dluhy za komunální odpad po nezletilých nelze nadále vymáhat. K tomuto závěru se jednoznačně kloní nejen odborná literatura (například v odborný článek K protiústavnosti vymáhání nedoplatek na místních poplatcích u nezletilých uvádí následující: „...Ačkoliv Ústavní soud vyslovil protiústavnost části § 10 odst. 1 písm. a) ZoMP pouze ve znění účinném do 30. 6. 2012, je z povahy věci zřejmé, že obdobný přístup k plnění povinností nezletilých poplatníků bude nutné zaujmout i ke znění § 10b odst. 1 písm. a) ZoMP účinného od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2015. V tomto období totiž ZoMP stále umožňoval vyměřovat nedoplatek na místním poplatku za komunální odpad nezletilým. Oproti předchozí úpravě se však v tomto období jednalo o možnost, nikoliv povinnost správce poplatku takto postupovat. Přes zkušenosti s předchozí právní úpravou však někteří správci poplatku přistoupili k vyměření nedoplatku nezletilému poplatníkovi, a to namísto jeho zákonnému zástupci. Fakticky se tak jedná o stejnou situaci, kterou řešil Ústavní soud, tedy že správce poplatku vyměřuje nezletilému poplatníkovi – v drtivé většině případů – bez ohledu na to, zda nějaký majetek vlastní či nikoliv...“

Ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy Orgány veřejné moci jsou povinny promítnout důsledky shledané protiústavnosti do své rozhodovací praxe, tedy při řešení konkrétních případů zohlednit výše uvedené derogační důvody a neaplikovat § 10b odst. 1 písm. a) zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění účinném do 30. června 2012, v rozsahu, v němž ukládal povinnosti nezletilým poplatníkům.

Zástupci některých krajských úřadů (např. Moravskoslezského kraje či Plzeňského kraje), Ministerstva financí ČR i veřejného ochránce práv dospěli k jednoznačnému závěru, že dluhy po nezletilých za komunální odpad nelze účinně vymáhat. Dle pokynů z Ministerstva financí ČR - pokud by obce shora popsané nerespektovaly, je nutné podat podněty ke krajským úřadům.

6.4 Argumentace ve věci dluhů za úhradu ceny zdravotních služeb a regulačních poplatků

Dluhy za úhradu ceny zdravotních služeb

Pokud jde o úhradu ceny zdravotních služeb, je třeba poukázat na skutečnost, že podle § 41 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování má pacient povinnost zaplatit pouze tu nehrazenou péči, o jejíž ceně byl předem poučen a souhlasil s ní, nicméně pro nezletilé platí, že podle § 41 odst. 2 citovaného zákona náleží povinnost zaplatit zákonnému zástupci pacienta. S ohledem na výše uvedené nemohly být platně vydány exekuční tituly (rozsudky, popř. platební rozkazy) proti nezletilým.

Dluhy za regulační poplatky

Pokud jde o regulační poplatky, Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 16. září 2015 vedeném pod sp.zn. II. ÚS 728/15 uvádí: „Podle Ústavního soudu proto pokud nedojde k dobrovolnému uhrazení regulačního poplatku za poskytnutí lůžkové péče nezletilému, není v souladu se shora citovaným obsahem Umluvy o právech dítěte, aby byl § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění vykládán tím způsobem, že by nezaplacení regulačního poplatku bylo přikládáno k tíži nezletilého, resp. že by měla být úhrada tohoto regulačního poplatku vymáhána na osobě, která v době vzniku povinnosti jeho úhrady byla nezletilá.“, tedy jinými slovy uzavřel, že regulační poplatek neměl být nikdy vymáhán po nezletilých a jejich vymáhání je tedy protiústavní.

© 2022 Kristýna Dolejšová Kabelová

TADY A TEĎ, o. p. s.
Člověk v tísni, o. p. s.

tady a teď

TADY A TEĎ, o. p. s.
sady Pětatřicátníků 27, 301 00 Plzeň

info@tadyated.org
www.tadyated.org
www.zadetibezdluhu.cz